

از سری کتابهای چند منظوره (آموزش) نوبل

ادبیات فارسی (۱)

(نظری • فنی و حرفه‌ای • کاروانش)

تدریس کامل برای آمادگی شرکت در آزمون های تشریحی و تستی

همراه با فصل آزمون تئوری کنکورهای مختلف و تالیفی

(مطابق با آخرین تغییرات کتاب درسی)

مدیر گروه ادبیات نوبل :

اسماعیل محمدزاده

هیأت علمی و ویراستاری نوبل :

اسماعیل محمدزاده - بهیاد صدیق پور - مرتضی قشمی - شکراله صفوی - سعید بهابادی نژاد

گروه مؤلفین نوبل :

مصطفی شاهسون - سعید بهابادی نژاد - مسین بیدفتی

مرتضی قشمی - شکراله صفوی - اسماعیل محمدزاده

عنوان و نام پدیدآورنده:	ادبیات (۱): تدریس کامل - حل تمرین کتاب درسی // گروه مؤلفین نوبل اسماعیل محمدزاده... [و دیگران]
مشخصات نشر:	تهران: ایران باستان، ۱۳۹۰
فروست:	سری کتاب‌های چند منظوره (آموزش) نوبل
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
یادداشت:	گروه مؤلفین نوبل اسماعیل محمد زاده، سمید بهابادی نژاد، مرتضی قشمن، مریم احمدی، شکراله صفوی
یادداشت:	عنوان دیگر: ادبیات فارسی ۱ چند منظوره
موضوع:	ادبیات فارسی - راهنمای آموزشی (متوسطه)
شناسه افزوده:	محمد زاده، اسماعیل، ۱۳۴۷-
رده بندی دیویی:	۸ / ۷۶
شماره کتابشناسی ملی:	۲۴۳۳۹۵۹
شماره ثبت:	۹۷۸-۶۰۰-۵۷۱۰-۳۱-۱

ISBN: 978-600-5710-31-1

شابک: ۱-۳۱-۵۷۱۰-۶۰۰-۹۷۸

عنوان:	ادبیات فارسی (۱) چند منظوره (آموزش)
ناشر:	انتشارات ایران باستان
مدیر مسئول:	سمید قاسمی
مؤلف:	گروه مؤلفین نوبل
شمارگان:	۲۰۰۰ جلد
نوبت چاپ:	اول - ۱۳۹۰
لینتوگرافی:	فرا اندیش
حروفچینی:	واحد حروفچینی نوبل
چاپ متن:	دانش پژوه - الوان - گوهر اندیشه
چاپ جلد:	چاپ عامری
صحافی:	کسری - ثامن - امیر - حافظ
قیمت:	۶۰۰۰ تومان

آدرس: تهران - میدان انقلاب - ابتدای خیابان آزادی - نرسیده به جلالزاده شمالی - کوچه قائم مقام - پلاک ۲ - طبقه سوم

مرکز پخش: ۸-۶۶۹۰۳۱۶۵ تلفکس: ۶۶۴۳۵۶۴۱ صندوق پستی: ۸۵۷-۱۳۱۴۵

پایگاه اینترنتی انتشارات ایران باستان:

www.nobelbooks.ir و www.iranbastanpub.com

کلیه حقوق این کتاب برای انتشارات ایران باستان محفوظ است و هیچ شخص حقیقی یا حقوقی حق چاپ و نشر تمام یا بخشی از این اثر را به هر صورت اعم از فیزیکی، چاپ کتاب و جزوه و... ندارد و متخلفین به موجب بند ۵ ماده ۲ قانون حمایت از ناشرین، تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

به جای مقدمه‌ی مایرج میرزای فرماید:

از سال چهارم ز کهنه و نو
هر چند که سال او چهار است
در دیده‌ی من چنین نماید
هر چند که طفل، زشت باشد
هان ای پسر عزیز دلیند
ز این گفته، سعادت تو جویم
می‌باش به عمر خود، سحر خیز
اتسدر نفیس سحر، نشاطی است
در سیلاب سحر، کنار چو را
صایونت اگر بود می‌سر
با هوله‌ی پاک، خشک کن رو
کن پاک و تمیز، گوش و گردن
در پاکی دست، گوش کن دست
چو رکن مگذار، بیخ دندان
پیراهن خویش، کنش گزیده
در این خسوش را نظار کن
از نرم و خشن، هر آن چه پوشی
گر جامه، گلیم یا که دیباست
چون غیر به پیش خویش بینی
دندان بر کس، خلال منمای
در بسزم، چنان دهان فذران
خمیازه کشید می‌ناید
چون بر سر سفره‌ای نشستی
زان کاسه بخور که پیش دست است
با مادر خویش، مهربان باش
با چشم ادب نگر پسر را
چون این دو شوند از تو خرسند
در کوچه چو می‌روی به مکتب
چون با ادب و تمیز باشی
در مدرسه ساکت و متین شو
اتسدر سر درس، گوش می‌باش
می‌کوش که هر چه گوید استاد
کم گوی و مگوی هر چه دانی
بس سر که فتاده‌ی زبان است
نادان به سر زبان نهسد دل
اتسدر و بسط کلام مبردم
ز نهار مگو سخن به جز راست
گفتار دروغ را اثر نیست

دارم پسری به نام خسرو
پیداست که طفل هوشیار است
سر دیده‌ی غیر تا چه آید؟
در چشم پدر، بهشت باشد
بشنو ز پدر، نصیحتی چند
پس یسار بگیر هر چه گویم:
وز خواب سحر گهان، پرهیز
کان را با روح ارتباطی است
پاکیزه بشوی دست و رو را
بر شستن دست و رو، چه بهتر
پس شانه بزن به موی و ابرو
کاین کار، ضرورت است کردن
دانت تو را چه مزیت هست
کان وقت سخن، شود نمایان
هم شسته و هم اتو کشیده
پاکیزه لباس خود، به بر کن
بایست که به پاکیزگی
چون پاک و تمیز بود زیباست
انگشت مبر به گوش و بینی
نباخن بر این و آن می‌سرای
کشت فقر دهان شود نمایان
طوری که به خلق خوش نیاید
ز نهار مگو سخن دراز دستی
بر کاسه‌ی دیگری مبر دست
آماده‌ی خدمت به جان باش
از گفته‌ی او هیچ سر را
خرسند شود ز تو خداوند
مقبول گسزد کن و مژدب
پیش همه کس عزیز باشی
بیهوده مگوی و بساوه مشنو
با هوش و سخن نیوش می‌باش
گیری همه را به چابکی یاد
لب دوخته دار تا توانی
با یک نقطه زبان، زبان است
در قلب بود زبان عاقل
لب باز مکن تو بر تکلم
هر چند تو را در آن ضرر هست
چیزی ز دروغ، زشت تر نیست

هرگز سز نبشری سببیه رویی
 یساد آر و دگر دروغ متشراش
 عیبش به زبان خویش میسند
 کز میونس بد نمود پالک
 بسالطیع به سفلگی گراییی
 تا طبع تو ذی شرف شود نیز
 کسب هنری کن و کمسالی
 در ذلالت و سسگنت نمیری
 بی علم، دگر نمی توان زیست
 زحمات بیبری ز زسددگانی
 قلب تو به هرچه هست راضی
 تحصیل به اختصاص خود کن
 دانستن قدر خود توانست
 شاید که به دست آید اسان
 چون رفت ز کف به کف نیاید
 در سایه وقت می توان یافت
 با هیچ گهر، خرید نتوان
 کن نیک تأمل اندر این باب
 وز کرده خود چه برده ای سود
 آن روز ز عمر خویش مشمار
 وین دفتر درس، خواند خواهی
 با فاتحه روحم آشنا کن

تا پیششهی توسست راست گویی
 از خجلت، شرمش آر شود فاش
 از عیب کسان، زبان فرو بند
 زنهار مده بدان به خود راه
 در صحبت سبفله چون در آیی
 با مردم ذی شرف در آمیز
 در عهد شایب، چنند سالی
 تا آن که به روزگار پیبری
 امروز سه سال پیش از این نیست
 گر صنعت و جرقتی ندانی
 از طبیب و طبعی و ریاضی
 یک فن بیست و خاص خود کن
 آن طفل که قدر وقت دانست
 هرچ آن که رود ز دست انسان
 جز وقت که پیش کس نیاید
 گر گوهری از کشت برون تافت
 و وقت رود ز دستت ارزان
 هر شب که روی به جامه ای خواب
 کان روز به علم تو چه افزود
 روزی که در آن نکرده ای کار
 من می روم و تو مانده خواهی
 این چسا چو رسی مرا دعا کن

«ایرج میرزا» با اندکی تلخیص

۵۵

در آثار پیشین مقدمه های بسیاری را به آیینی نگاه خوانندگان گذراندیم اما هیچ یک از آن مقدمه ها را مقدمه تر و مؤثرتر از شعر مذکور و شعرهایی از این دست نمی دانیم. ای کاش جای چنین آثار و چنین صافی های باصفایی در کتاب درسی خالی نبود.

حال که این شعر را به عنوان مقدمه برگزیدیم، ذکر چند نکته را درباره ای این کتاب ضروری می دانیم. در تدوین کتاب، شیوه ی تشریح را در اولویت قرار داده ایم. برخی از توضیحات دانش هایی فراتر از حد دانش آموزان سال اول است. آن مطالب را که مشخص کرده ایم به همراه تست ها برای استفاده ی داوطلبان فنی و حرفه ای در کنکور آورده ایم. پس از معلمان محترم و زحمت کش خود انتظار نداشته باشید که چنین مطالبی را در کلاس مطرح کنند.

سوالاتی را به عنوان خودآزمایی های نمونه و درک مطلب در کتاب گنجانده ایم تا چشم نبوغ شما را کور نکرده باشیم. زیرا تشریح کتاب های درسی به شیوه ی رایج در کتاب های کمک درسی مثل کتاب ما اسب نبوغ و پویایی دانش آموزان را از حرکت می ایستاند.

از تمامی استادان و مجموعه ی انتشارات نوبل که ما را در این راه یاری رسانده اند، سپاسگزار هستیم و از استادانی که عیب کتاب را به ما گوشزد خواهند کرد، سپاسگزار خواهیم شد.

نکته ی مهم: فقط بخش هایی را مطالعه بفرمایید که معلمان توصیه می کنند.

فهرست

فصل سوم: ادبیات پایداری

- درس ۸، گل‌هایی که در لیسیم آزادی می‌شکفتند، سیمین دانشور ۵۷
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۶۰
- خط خورشید: قیصر امین‌پور ۶۱
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۶۲
- بیاموزیم ۴ ۶۳
- شعر حفیظی: گفتم غم تو دارم: حافظ ۶۳
- درس ۹، دریا دلان صف شکن، مرتضی آهیلی ۶۴
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۶۷
- دریا ۶۸
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۶۹
- بیاموزیم ۵ ۷۰
- آورده‌اند که (....) ۷۰

فصل چهارم: ادبیات جهان

- درس ۱۰، مسافره، شیلار ۷۱
- فردوسی: فرانسوا کوپه ۷۲
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۷۳
- درس ۱۱، قطرات سه گانه، تریللو ۷۴
- پروردگارا: تاگور ۷۵
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۷۶
- بیاموزیم ۶ ۷۸
- آورده‌اند که (....) ۷۸

- درس ۱، ستایش خدا و پیغمبر، عظام‌الک موهلی ۱
- با تو یاد هیچ کس نبُود روا: مولوی ۲
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۵

فصل اول: انواع ادبی

- درس ۲، ادبیات حماسی: رزم (رستم و سهراب (۱) ۷
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۱۲
- درس ۳، رزم (رستم و سهراب (۲) ۱۳
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۱۸
- بیاموزیم ۱ ۱۹
- نغمه‌ی حسرت ۱۹
- درس ۴، ادبیات نمایشی ۲۱
- میر علم‌دار ۲۷
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۲۳
- آورده‌اند که (....) ۲۴

فصل دوم: ادبیات داستانی سنتی

- درس ۵، سمک و قطران، فرامرز بن خداوند آجلمانی ۳۵
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۴۲
- درس ۶، داستان خیر و شر: (هرا کجا) ۴۳
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۴۸
- بیاموزیم ۲ ۴۹
- درس ۷، طوطی و بقال: مولوی ۵۲
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۵۵
- بیاموزیم ۳ ۵۶
- آورده‌اند که (....) ۵۶
- شعر حفیظی: آب زیند راه را: مولوی ۵۶

فصل پنجم: انواع ادبی (۲)

- درس ۱۷: ادبیات غایی، از کعبه گشاده گردن این دو لیلی و مجنون لعلی ۷۹
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۸۳
- درس ۱۸: در امواج سلسله مهدی ممیدی ۸۴
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۸۸
- مثنوی کسری و دهقان ۸۹
- بیاموزیم ۷ ۸۹
- درس ۱۹: ادبیات تعلیمی-هنر و سخن: قابوسنامه، عنصرالمعالی ۹۰
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۹۲
- متاع جوانی: پروین اعتصامی ۹۳
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۹۴
- آورده‌اند که (...) ۹۵

فصل ششم: قهرنگ و هنر

- درس ۱۵: فرهنگِ برهنگی و برهنگی فرهنگی: غلامحسین معتمد عادل ۹۶
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۱۰۰
- درس ۱۶: مشهد مظهرگاه هنر اسلامی، عبدالحمید (زین کعب) ۱۰۱
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۱۰۴
- درس ۱۷: کلاس نقاشی: سهراب سپهری ۱۰۵
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۱۰۷
- آورده‌اند که (...) ۱۰۸
- شعر حفیظی: هرجا که تویی تفج آن جاست: سعدی ۱۰۸

فصل هفتم: ادبیات دوران جدید (مشروطه)

- درس ۱۸: مشروطه‌ی خالی: علی‌اکبر دهخدا ۱۰۹
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۱۱۳
- باغ ناله‌ی مرغ اسیر: عارف قزوینی ۱۱۴
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۱۱۵
- درس ۱۹: مگم و فراشان: سیاست‌نامه‌ی ابراهیم بیگ ۱۱۶
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۱۱۸

- مرغ گرفتار: ملک‌الشعرای بهار ۱۱۹
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۱۲۱
- بیاموزیم ۸ ۱۲۲
- آورده‌اند که (...) ۱۲۲

فصل هشتم: سفرنامه، حسب حال و زندگی‌نامه

- درس ۱۶: سفر به بصره: ناصر خسرو ۱۲۳
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۱۲۶
- پرستو در قاف: علیرضا قزوه ۱۲۷
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۱۲۹
- درس ۱۷: زندگی من: همن کلا ۱۳۰
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۱۳۳
- درس ۱۸: پیرمرد چشم ما بود: جلال آل احمد ۱۳۴
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۱۳۸
- آورده‌اند که (...) ۱۳۹
- شعر حفیظی: تو را من چشم در راهم: نیما یوشیج ۱۳۹

فصل نهم: ادبیات فارسی پرون مرزی

- درس ۱۳: مسافرو ...: اقبال لاهوری ۱۴۰
- سرورزی ۱۴۱
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۱۴۲
- لاله‌ی آزاد: محمد ابراهیم صفا ۱۴۳
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۱۴۵
- درس ۱۴: تا هست عالمی، تا هست آدمی: عبید (عبد) ۱۴۶
- حل مسائل و تمرینات کتاب درسی (خودآزمایی) ۱۴۹
- مناجات نامه: شهید دکتر مصطفی چمران ۱۵۰

فصل دهم: فصل آزمون تستی

- فصل آزمون تستی درس به درس ۱۵۱-۱۹۳
- فهرست منابع و مآخذ ۱۹۴